

Lp Aliis Kevvai
Riigimetsa Majandamise Keskus
Vändra metsaülem
aliis.kevvai@rmk.ee

Kirja nr 9502

19.september 2022.a

SEISUKOHT

RMK 02.06.2022 kahju hindamise aktile nr 3-1.61/37 ja RMK tõlgenduste osas sõlmitud riigimaa jahindusliku kasutamise lepingu nr 3-1.38/23 kohaldamisel

Advokaadibüroo HETA (edaspidi **HETA**) kliendiks on MTÜ Pärnumaa Jahimeeste Liit (edaspidi **Klient** või **PJL**). Klient on pöördunud HETA poole seoses Riigimetsa Majandamise Keskuse (edaspidi **RMK**) 02.06.2022 saadetud kahju hindamise aktiga nr 3-1.61/37 (edaspidi **Akt**) (vt lisa 1). Käesolevaga esitab HETA, Kliendi nimel ja palvel, täiendava kirjaliku seisukoha¹ seoses RMK 02.06.2022 edastatud aktiga ning õiguslike tõlgendustega poolte vahel 01.07.2013 sõlmitud riigimaa jahindusliku kasutamise lepingu nr 3-1.38/23 (edaspidi **Leping**)² kohaldamise osas.

1. 02.06.2022 akti nr 3-1.61/37 kahju nõudeks ei ole alust

1.1. Lepingu p 3.1.5 kohaselt käsitletakse olulise ulukikahjustusena: *Kobraste poolt tekitatud üleujutused kuivendussüsteemides, millest on jahipiirkonna kasutajat teavitatud*. Seega käsitleb Leping kobraste poolt tekitatud üleujutusi oluliste ulukikahjustustena, kui neist on teavitatud jahipiirkonna kasutajata. Lepingu p 5.3.1 kohaselt esitab RMK e-posti teel jahipiirkonna kasutajale: *1. märtsiks puistute, kus on tekkinud või võivad tekkida olulised ulukikahjustused, nimekirja (kvartal, eraldus, kahjustaja jm andmed)*. Käesoleval juhul ei ole RMK Vändra metsaülema poolt Kliendile 01.03.2022 edastatud puistude nimekirjas (vt lisa 4) (kus peaks olema kirjas juba tekkinud või tekkida võivad olulised ulukikahjustused kvartali, eraldise ja kahjustaja täpsusega) 02.06.2022 Aktis nimetatud Vana-Varbla jahipiirkonna kvartali VR134 eraldist nr 21. Seega ei eksisteerinud 01.03.2022 seisuga Vana-Varbla jahipiirkonna kvartali VR134 eraldisel nr 21 kopra põhjustatud üleujutust ehk Lepingu mõistes olulist ulukikahjustust ning RMK ei pidanud ka võimalikuks kvartali VR134 eraldisel nr 21 kopra põhjustatud olulise ulukikahjutuse tekkimist tulevikus.

¹ Pooled on 21.06.2022 kohtunud (vastavalt Lepingu p 3.3) seoses RMK 02.06.2022 esitatud aktiga, millise tulemusel esitas RMK õigusosakond ja jahindusosakond omapoolsed seisukohad Lepingu tõlgenduste osas (vt lisa 2).

² Lepingut viimati muudetud 20.09.2017 (vt lisa 3).

Järelikult ei ole RMK Klienti teavitanud võimalikust või olemasolevast kopra üleujutusest, millisel juhul oleks Klient saanud kopra tammi(d) likvideerida ja ennetada võimalikku kahju tekkimist. VÕS § 101 lg 3 kohaselt võlausaldaja ei või tugineda kohustuse rikkumisele võlgniku poolt ega kasutada sellest tulenevalt õiguskaitsevahendeid niivõrd, kuivõrd selle rikkumise põhjustas tema enda tegu või temast tulenev asjaolu või sündmus, mille toimumise riisikot ta kannab. Antud juhul kannab RMK riisikot Vana-Varbla jahipiirkonna kvartali VR134 eraldisel 21 tekkinud üleujutuse ja võimaliku tekkinud kahju osas ning RMK-l puudub õigus Kliendilt kahju nõuda.

2. RMK 02.06.2022 teavitus ei anna alust kahju nõudeks

2.1. Lepingu p 5.3.2 kohaselt esitab RMK e-posti teel jahipiirkonna kasutajale: *jooksvalt info kibraste poolt tekitatud uute ülenjutusalade kohta ning korralduse nende likvideerimiseks*. RMK teatas Kliendile 02.06.2022 kell 13:05 e-kirjaga (vt lisa 5) ja teavitusega nr 3-1.1/2022/3239 (vt lisa 6), et on tuvastanud kopratammid Vana-Varbla jahipiirkonna kvartali VR134 eraldisel nr 21, mistõttu on mets üleujutatud ja kuuse kultuur on hukkunud. RMK tuginedes Lepingule palus Kliendil kopratammid esimesel võimalusel eemaldada ja jahihooajal kibrastele jahti pidada. Järelikult oli Lepingu p 5.3.2 alusel tegemist uue üleujutuselaga, millest Klienti ei olnud RMK varasemalt teavitanud ning millise tõttu ei olnud Kliendil võimalik kopra tammi(e) likvideerida ja seeläbi võimalikku kahju tekkimist ennetada.

2.2. Oluline on märkida, et peale uue üleujutusala ja kopra tammide likvideerimise korraldusest teavitamist, saatis RMK 9 minutit hiljem Kliendile kahju hindamise akti (vt lisa 5), millise kohaselt on kahju suuruseks RMK arvestuste kohaselt 2683,13 eurot. Sellisel ei ole Kliendil võimalik vältida kahjude tekkimist, kui RMK saadab 9 minutilise vahega teavituse uuest kopra üleujutusest ja selle likvideerimise korraldusest ning koheselt kahju nõude. Selline RMK käitumine ei ole kindlasti kooskõlas hea usu põhimõttega TsÜS § 138 lg 1 ja 2³ ning VÕS § 6 lg 1 ja 2⁴ alusel ega ole kooskõlas ka sõlmitud Lepingu eesmärgiga. Arvestades eeltoodut on tegemist VÕS § 139 lg 1 olukorraga, s.t kui kahju osaliselt tekkis kahjustatud isikust tulenevatel asjaoludel või ohu tagajärjel, mille eest kahjustatud isik vastutab, vähendatakse kahjuhüvitist ulatuses, milles need asjaolud või

³ TsÜS § 138 lg 1 - õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel tuleb toimida heas usus.

TsÜS § 138 lg 2 - õiguse teostamine ei ole lubatud seadusvastasel viisil, samuti selliselt, et õiguse teostamise eesmärgiks on kahju tekitamine teisele isikule.

⁴ VÕS § 6 lg 1 - võlausaldaja ja võlgnik peavad teineteise suhtes käituma hea usu põhimõttest lähtuvalt.

VÕS § 6 lg 2 - võlasuhtele ei kohaldata seadusest, tavast või tehingust tulenevat, kui see oleks hea usu põhimõttest lähtuvalt vastuvõtmatu.

oht soodustasid kahju tekkimist. VÕS § 139 lg 2 kohaselt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohaldatakse ka juhul, kui kahjustatud isik jättis kahju tekitaja tähelepanu juhtimata ebatavaliselt suurele kahju tekkimise ohule või jättis kahju tekkimise ohu tõrjumata või jättis tegemata toimingut, mis oleks tekkinud kahju vähendanud, kui kahjustatud isikult võis seda mõistlikult oodata. Kuivõrd RMK rikkus omapoolset Lepingust tulenevat teavitamise kohustust Kliendi suhtes, mis oma sisult kattub VÕS § 139 lg 2 kohustusega ning milline RMK poolne kohustuse korrektne täitmine oleks võimaldanud Kliendil ennetada ja vältida RMK-l kahju tekkimist, siis antud juhul kuulub kahjuhüvitis vähendamisele täies ulatuses Kliendi suhtes.

3. RMK kahju nõude suurus

3.1. RMK on 02.06.2022 kahju hindamise aktis (vt lisa 1 esimene lõik) kinnitanud, et Vana-Varbla jahipiirkonna kvartali VR134 eraldisel nr 21 on kuuse kultuur täies ulatuses hukkunud. Avaliku Metsaregistri andmete kohaselt kvartali VR134 eraldise nr 21 kohaselt (vt lisa 7) on uluki kahjustuse protsendiks määratud 80% mitte 100%. Arvestades, et nimetatud eraldisel on kuused istutatud 2019. aastal ning eraldise pindalaks on 2,25 ha ja ühel hektaril oli 30.05.2022 seisuga 1080 kuuske (vt lisa 7), siis kasvas nimetatud eraldisel kokku 2430 kuuse istikut ($2,25 \times 1080$). Metsaregistri kohaselt oli neist kuuse istikutest kahjustatud 80% ehk 1944 kuuse istikut. Järelikult 20% ehk 486 kuuse elujõulist istikut on nimetatud eraldisel alles ja kahjustamata.

3.2. Kahju hindamise akti kohaselt plaanib RMK istutada eraldisele 3375 uut metsataime (LM). Esiteks, kasvas antud eraldisel enne kokku 2430 kuuse taime, millest hävinud on 80% ehk 1944 kuuse taime. Seetõttu ei ole põhjendatud kahju hüvitamiseks istutada 1944 hävinud kuuse taime asemele 3375 uut metsataime (LM), s.o 1431 taime rohkem kui eraldisel algselt kasvas. Selliselt toimuks rikastumine Kliendi arvelt ning selline asjaolu on selgelt vastuolus VÕS § 127 lg 1 kohase diferentsihüpoteesi ja kahju hüvitamise eesmärgiga, s.o kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Lisaks tuleks aga taimede arvu määramisel arvestada Lepingu p-i 3.1.2, millise kohaselt on *metsakasvatamiseks miinimumeesmärgiks metsa uuendusalal või noorendiku arenguklassis on elujõuliste harilike kuuskede arv langenud alla 1000 tk/ha kohta*. Järelikult on RMK pidanud miinimumnõudena 1000 kuuse taime hektari kohta metsakasvatamiseks ning seda ületavat osa ei saaks RMK Kliendilt nõuda. Selliselt peaks eraldisel nr 21 kasvama minimaalselt 2225 kuuse taime ($2,25 \text{ ha} \times 1000$). Kuna eraldisel on

alles 486 kuuse taime, siis tuleks istutada minimaalse metsakasvatustliku eesmärgi saavutamiseks juurde 1764 kuuse taime (2225-486).

3.3. Teiseks, tuleks hukkunud kuuse taimed asendada samamoodi kuuse taimedega mitte metsataimedega (LM) (VÕS § 127 lg 1). Sama põhimõtet kinnitab Lepingu p 3.9, millise kohaselt kahjustuse likvideerimiseks peapuuliigi eesmärki ei muudeta eraldisel. Eraldise nr 21 peapuuliigiks on kuusk (vt lisa 7), mis tähendab, et kahju likvideerimiseks tuleb istutada uued kuuse taimed.

4. RMK-le Lepingu alusel hüvitatav kahju

4.1. Lepingu p 3.3 kohaselt on RMK-l õigus nõuda kahju hüvitamist üksnes kavandatavate tööde eest. 02.06.2022 edastatud kahju hindamise akti kohaselt on ainsaks RMK poolt kavandatavaks tööks „Istutamine“. „Metsataimed (LM)“ ei ole Lepingu p 3.3 kohaselt tööks, millise maksumust saaks RMK Kliendilt nõuda. Arvestades, et istutada oleks kvartali VR134 eraldisel nr 21 vaja 1764 uut kuuse taime, oleks sellise istutamistöö maksumuseks 573,30 eurot ($1764 \times 0,325$).

5. Kahju tegelik põhjus ei ole selge

5.1. 21.06.2022 osapoolte kohtumisel selgus, et RMK oli algselt märkinud Vana-Varbla jahipiirkonna kvartali VR134 eraldise nr 21 kahjustuse põhjuseks „põud“. Sellest järeldub, et tegelik kahju põhjus ei ole täna üheselt selge, kuna RMK on kahju põhjuse liiki hiljem muutnud. Kliendil on põhjendatud kahtlus, et Metsaregistris märgitud uluki kahjustus 80% ulatuses on tegelikult põua kahjustus, mis on viinud kuuse kultuuri osalisele hukkamisele. Sellisel juhul puudub põhjuslik seos väidetava Kliendi Lepingu rikkumise ja tekkinud kahju vahel VÕS § 127 lg 4 alusel.

5.2. Juhul kui tegelikuks kahju tekkimise põhjuseks oli põud, siis VÕS § 127 lg 2 kohaselt ei vastuta Klient sellise kahju eest. VÕS § 127 lg 2 kohaselt kahju ei kuulu hüvitamisele ulatuses, milles kahju ärahoidmine ei olnud selle kohustuse või sätte eesmärgiks, mille rikkumise tagajärjel kahju hüvitamise kohustus tekkis. Põud ei ole ulukikahjustus ning Kliendi lepinguliseks kohustuseks ei ole põuast tingitud kahjude ennetamine.

5.3. Lisaks on oluline märkida, et 19.01.2021 teavitas RMK Klienti Vana-Varbal jahipiirkonna kvartali VR133 eraldistel nr 1 ja nr 7 surnud kultuuridest ja seda kopra üleujutuste tagajärjel kahju hindamise aktiga (vt lisa 8). Kvartal VR 133 on naaberkvartal kvartalile VR134, millise osas on käesolevaga poolte vahel vaidlus. Mõlemad kvartalid ja

nimetatud eraldised piirnevad ühe ja sama kuivendussüsteemiga. 21.04.2021 RMK tühistas ise kvartali VR133 eraldiste nr 1 ja nr 7 osas kahju hindamise akti ja seda alljärgnevatel põhjustel (vt lisa 9):

- Kohalik jahiselts on tõstnud kopratamme välja igakordsel RMK poolsel teavitusel (esitati kopa gps aktid);
- Antud piirkonda on planeeritud kuivendussüsteemide hooldustööd;
- Looduses kohal viibides tuvastasime mitte toimivad truubid.

Seega ei ole antud kuivendussüsteemis probleemi, s.o üleujutuste põhjustajaks kobras, vaid valessti projekteeritud ja ehitatud truubid (liiga väikese diameetriga ja vee läbilaskevõimega, mistõttu need ummistuvad kiiresti looduslike setetega). Lisaks ei ole tänaseni RMK teostanud antud kuivendussüsteemis lubatud hooldustöid ega probleemseid truubitorusid asendanud õiges suuruses truubitorudega.

6. RMK poolsest Lepingu tõlgendamisest

6.1. Lisas 2 on toodud RMK tõlgendused Lepingu kohaldamise osas. Klient ei saa selliste tõlgendustega nõustuda, kuna need on vastuolus RMK enda senise käitumise ja praktikaga ning olles küsinud arvamust Eesti Jahimeeste Seltsilt (edaspidi **EJS**), kui riigimaa jahindusliku kasutuse lepingu koostamise töörühmas viibinud ühelt osapoolelt.

6.2. Lühidalt oli RMK tõlgendus järgmine: „*Kokkuvõtteks: Kui metsaennendusala või puistu kahjustamise on põhjustanud kobraste poolt tekitatud üleujutused kuivendussüsteemides, millest on jahipiirkonna kasutajat teavitatud ja jahipiirkonna kasutaja on teatanud, et kopratamm(id) on likvideeritud, on RMK-l õigus esitada kahju hindamise akt ka siis, kui metsakahjustuse on põhjustanud samas kuivendussüsteemis uus kobraste tekitatud üleujutus.*“ Antud juhul on pooltel erinev arusaam sellest, millisel alusel käsitleda kopra kahjustusi, s.o kas kuivendussüsteemi või eraldise põhiselt. RMK tõlgenduse aluseks on mõiste „kuivendussüsteem“, kuid EJS ja Kliendi arusaama kohaselt saab selleks aluseks olla konkreetne eraldis. Sõlmitud Leping (vt lisa 2) kinnitab Kliendi ja EJS arusaama, eelkõige Lepingu punktid 3.8, 3.9 ja 5.3.1, mis kõik räägivad uluki kahjustusest ja sellest teavitamisest eraldise põhiselt. Kliendi ja EJS arusaama Lepingu kohaldamise osas kinnitab ka tänaseni toimunud RMK poolne enda praktika, kus RMK edastab igal kevadel eraldise põhiselt puistud, kus on tekkinud või võivad tekkida olulised ulukikahjustused. Antud RMK praktikat kinnitab üheselt ja selgelt 02.06.2022 kahju hindamise akt, kus on kopra tekitatud kahjud fikseeritud eraldise põhiselt, mitte kuivendussüsteemi põhiselt.

6.3. Kliendil ei olegi võimalik kuivendussüsteemi põhiselt teostada oma Lepingulisi kohustusi, s.o ennetada kopra kahjustusi, kuna RMK ei ole Kliendile andnud infot vaidlusaluse kuivendussüsteemi osas, s.o plaanil näidatud kuivendussüsteemi konkreetne paiknemine, algus ja lõpp, kõik harud jne. Senini on RMK Kliendile edastanud kopra üleujutuste infot üksnes ja ainult eraldiste põhiselt, mis aga ei kajasta kuivendussüsteemi kui tervikut.

6.4. 02.06.2022 kahju hindamise aktis märgitud kvartali VR134 eraldisel nr 21 ei ole varasemalt kobra tamm olnud ning üleujutusi pole esinenud. Tegemist on uue üleujutuse alaga, millest Klienti ei ole varasemalt teavitatud RMK poolt ning seetõttu ei ole Klient saanud ka RMK-d teavitada, et ta oleks eraldisel nr 21 kopra tammid likvideerinud. Selles osas RMK antud juhul faktiliselt eksib.

6.5. Kliendi ja EJS arusaama kohaselt saame Lepingu alusel rääkida kopra kahjude käsitlemisel üksnes „samast“ eraldisest. S.t olukorrast, kus korra on juba kopra tammide põhjustatud üleujutus eksisteerinud eraldisel, millest RMK on Klienti teavitanud ja kus on Kliendi poolt üleujutus (kopra tammid) likvideeritud ning kopra tammid ja üleujutus on tekkinud tagasi samasse eraldisse.

6.6. Mõiste „kuivendussüsteem“ tähendab looduses kilomeetrite pikkust erinevate kraavide võrgustikku.⁵ RMK „kuivendussüsteemi“ põhine tõlgendus, et kui kuivendussüsteemi ühes otsas on olnud kopra tamm ja see on Kliendi poolt likvideeritud ning nüüd tekib uus kopra tamm „sama“ kuivendussüsteemi teises otsas, ei saa olla korrektne ja Lepingu eesmärgiga kooskõlas. Selline RMK kuivendussüsteemi põhine tõlgendust ei ühti Lepingu p 3.8 sisuga ja oleks RMK-le hoopis kahjumlik. Arvestades RMK tõlgendust, tähendaks see Lepingu p 3.8 valguses seda, et kui 100 km pikkuse kuivendussüsteemi võrgustiku kilomeetril 99 on kopra tamm olnud ja see on põhjustanud üleujutuse näol kahju ning Klient on kahju hüvitanud RMK-le, siis kui sama kuivendussüsteemi kilomeetril 1 tekib uus tamm ja uus kahju, siis teistkordselt RMK ei saa enam kahju hindamise akti koostada ja kahju nõuda Kliendilt sama kuivendussüsteemi põhiselt. Võib eeldada, et RMK eesmärgiks Lepingu sõlmimisel ei olnud ühekordse jahipiirkonna kasutaja kahju hüvitamise korral kuivendussüsteemi põhiselt ülejäänud Lepingu kehtivuse ajal kanda ise kopra põhjustatud kahjud 100% ulatuses ning alles uuel sõlmitaval/pikendataval Lepingu kehtivuse perioodil, saada taaskord ühekordne kahju hüvitis jahipiirkonna kasutajalt kuivendussüsteemi põhiselt.

⁵ MaaParS § 3 lg 3 - kuivendussüsteem on maaparandussüsteem, mille reguleerivast võrgust voolab liigvesi otse või maaparandussüsteemi eesvoolu (edaspidi eesvool) kaudu suublasse või riigi poolt korras hoitavasse ühiseesvoolu.

Eeltoodust tulenevalt ei nõustu Klient RMK poolse 02.06.2022 kahju hindamise akti ja kahju nõudega ega ka RMK poolse Lepingu tõlgendusega kahjude arvestuse osas kuivendussüsteemi põhiselt.

Lisad:

1. RMK 02.06.2022 kahju hindamise akt nr 3-1.61/37
2. 20.07.2017 Leping
3. Aliis Kevvai e-kiri koos RMK õigusosakonna ja jahindusosakonna seisukohtadega
4. RMK Vändra metsaülevaade 01.03.2022 e-kiri puistude nimekirjaga
5. RMK 02.06.2022 e-kirjad
6. RMK teavitus nr 3-1.1/2022/3239
7. Metsaregistri väljavõte
8. RMK 19.01.2021 kahju hindamise akt nr 3-1.61/1
9. 21.04.2021 kahju tühistamine nr 3-1.1/2426
10. EJS seisukoht Lepingu tõlgenduse osas

Lugupidamisega,

/ allkirjastatud digitaalselt/

Teet Lehist
Advokaat